

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ռուբլի 50 կոպեկ:
Տարեկան 1 ռուբլի, հաստի՝ 6 կոպեկ:
Բ. Ժամբով գրքում են թղթի և միջակայի խմբագրությունը:

Խմբագրության հասցենъ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Արъ»
կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրությանը բաց է ամեն օր (բացի տոհմ օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յուրաքանչյուր թղթի տեղում են ամեն թղթի տեղում:
Յայտարարությունները ընդունվում են 2 կ. թղթի և միջակայի համար կրկնապատկելով:

ՈՂԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

Քրոնիկոն. — Լուսերի Սեանի Մասնախումբի Բանկային գործունեությունը բազմաթիվ մեջ:
Քաղաքական. — Քաղաքական լուսերում լուսերի:
Հեռագրի լուսերի:
Տեղական տեղ:
Յայտարարություններ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Վերջին ժամանակ Վոբանի չըջանում առկերի կազմակերպչների և անասնաբույժների միջև ընդհարում էր տեղի ունեցել, որի ժամանակ մարդիկ էին սպանում: Ընդհարման պատճառն այն էր, որ կենդանիների մեջ ժամանակաշրջանների, անասնաբույժները կոտորում էին նրանց, բայց տեղացիները, չհասկանալով, որ այդ շահատեր է իրենց, գրգռվել էին անասնաբույժների հիշման, բանն այնտեղն էր հասել, որ տեղացիներին հանգստեցնելու համար զորք էր ուղարկվում: Այդ զորքերի նկատմամբ, ղեկավարված միջոցներով, ինչպես հաղորդում է «Нор. Об.»-ը, Վոբանի գյուղատեղում չըջանի զորքերի շտաբին կարգադրել է ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել, եթե անպահանջում էլ այդպիսի անկարգություններ պատահեն:

Պետերբուրգում ապրող թուրքերը թուրք չքառոր աղջիկների համար ապաստարան են հիմնում, որտեղ այդ աղջիկների միջև այլուց արհեստ կրտսերներ:

Մատուրություն կայ երկաթուղու և նավերի ուղևորների կիսանքի պարտադիր առաջնությունը միջև մտցնելու: Այդ ինչովից քննելու համար չուտով առանձին յանձնաժողով կը կազմվու:

Մրադիր է կազմում համառոտական միացնալ բարեգործական «Ասպարի խաչ» ընկերություն կազմվելու, որի նպատակը լինելու է օգնություն հասնել ժողովրդական արտադրող զբաղվածություններին ժամանակ, այդ զբաղվածություններն են անպարտադիր թիվները, մեծ հորհաները, կարկուտը, մորիկը, հեղեղներն և այլն:

Սենյան այս օրերս բացատրել է, որ քաղաքային խորհուրդները պարտադիր են թողնել տալ նրանց, որոնք բազաբային վարչությունների մեջ որոշնալ ժամանակ ծառայած կը լինին:

Ստոպան Բ. Յ. Պարոնյանի «Տարեցույց և զուգումները խիստի 1892 թ.» Տպում է տեղ 1891 թվին թիֆլիսում: Գրքին է 20 կ. Վաճառում է յոգում հանդուցել հեղինակի կարծիքն անհիմն: Փրոֆիլը կարելի է ձեռք բերել թիֆլիսում կամ ջիվայի Ս. Նալբանդյանից և գրախմբատոմոսներում, իսկ Բաղդադում Շիրազյանի գրախմբություն:

Ստոպան «Հայերեն—Ռուսերեն բարաբան», աշխատություններն Վարապետ Նաղդեանի, տպագրում էր թիֆլիսում 1891 թ.:

ՂԱՋԱԽԻՑ. — Այս օրերս աշակերտներից մեկն իմանալով, որ իւր կինը

հարեան երիտասարդներից մեկին հետ գոմումն է, վրայ է հասնում և երիտասարդին մորթում է դաշոյնով: Իսկ հետեալ օրը հարեան Սեբար գիւղում մինը նոյն յանցանքի համար կտրում է իւր կնոջ ստինքն ու կռնները: Առհասարակ այս տարի Ղաղախն սկսել է էլ իւր շնորհքը ցոյց տալ:

ՋԱԼԱԼ-ՕԴԼՈՒՑ. — Անցեալ օրերին անհագուց փոթորիկը սրկեց մեր Նորաշէն եկեղեցու գմբէթի խաչը հիմքով ու չարտեց ձորը: Գիւղում շատ խոտի դեղեր ցաք ու ցրիկ եղան, իսկ խոտհարներում հասցրած վնասը բաւական զգալի պիտի լինի, որովհետեւ ամեն ինչ դաշտերում ու ձորերում իրար գլխով է տուած:

ՀԱՂԱՍԻՑ. — Ցորենի և գարու բերքը այս տարի բաւական առատ է, մանաւանդ սար տեղերին: Ցորենի թաղարը ծախում է 6—7 ռ., իսկ գարու թաղարը 3 ռ.: Գիւղացիք շատ չբաւար են:

ՇԱՄՇԱԴՆԻՑ (Ղաղախի գաւառ). — Այս տարի Շաւշադնի վիճակում ամեն բան առատ էր. հացարդների առատությունը դեռ եւ չտեսնուած բան է համարւում: Բայց մօտ օրերս եկած ձուաչափ կարկուտը փչացրեց Նորաշէն և Վարապետի գիւղերի այգիները: Գաւառ մնացին այդ վնասից միայն մի երկու գիւղ: Ցորենի և գարու գինը շատ է ծան է:

— Անցեալ տարի աղար կոչուած ցաւը կտորած լինելով տեղացիների կիսաները, այս տարի իւրը քիչ է և թանկ:

— Այս վիճակը լուսաւորութեան կողմից շատ ետ է մնացել միւս վիճակներից, այնպէս որ 17 գիւղ ունեցող վիճակում միայն մի հատ ուսումնարան կայ: Լաւ կը լինէր, որ թեմիս արծ. տեսուչը գէթ մի անգամ այցելէր այդ վիճակը և մի քանի հատ եկեղեցիներ, ուսումնարաններ բանար, որովհետեւ ուսումնարաններին մեծ պահանջ կայ:

— Մի ժամանակ մեղուաբուծութեամբ յայտնի Շաւշադնի վիճակը այժմ, չնորհիւ անտառների անխնայ փչացնելուն և վարկահոգների պակասութեան, գիւղացիները կամայ ակամայ ձեռք են վերցնում այդ օգտակար պարագիծներից: Սրա վրայ հարկաւոր է լուրջ ուշադրություն դարձնել:

ՇՈՒԱԽԻՑ. — Օգոստոսը վերջանում է ու մեր գիւղում ուսումնարանական գործը քնած է. ոչ ոք կայ սրտացաւ. նախկին ուսուցչական խումբը տեղափոխուել է այլ գաւառներ. նոր խումբ կազմվելու համար ոչինչ հոգացողութիւն կայաչափերումների ծնողները յուսահատուած են: Թեմ. տեսչին մի տարուց աւելի է սպասում են գիւղում, դեռ միջոց չի գտել այցելելու:

— Օգոստոսի 24-ին Ներսի. դպ. որդեգիրները իրենց դաստիարակի և մի վերաբերութեամբ Սանահունց հասնելով Շուրաէր, երկու ժամաչափ հանգստացան ար. դպրոցի զանգին, ապա ճաշից յետոյ ֆուրդներով ուղի ընկան ներդաշնակ երկրեցողութեամբ դէպի Թիֆլիս, թաղերից ժողովրդի անհղին բազմաթիւն ժողովրդով փողոցների ու կտուրների վրայ: Որքան հաստատ աղբիւրներից տեղեկացանք, բոլոր չէնեղում ու տեղերում, որոնցով անցել է որդեգիրները

խումբը, սիրալիր ընդունելութիւն են ցոյց տուել:

ՍԱՆԱՀՆԻՑ. — Օգոստոսի 20-ին, Ներսիսեան դպրանոցի որդեգիրները աւարտած համարելով դպրոցական ճանապարհորդութիւնը, մաղախը մեջքին, կաշմ ու պատրաստ, պ. դաստիարակի հետ իջան ձորը, որ վանահօր պատրաստած հրաժեշտի ճաշը վայելեն ու Ձորագետի ափով բարձրանան Օձուն: Գիւղից բաւական հեռու լսելի էին աւաղեղների երգի հետ թմբուկի ու ճանապարհորդական փողի ձայները: Գիւղի մէջ ու մանուկ կտրներից բարի ողջերթ էին մաղթում:

— Մեր վանքի պարիսպն ամեն կողմից գրեթէ խախտուած է. և ոչ ոք կայ հոգացող. հրաւիրում ենք ուշադրութիւնը ում անկ է. Ուխտաւորների համար որոշած սենեակները նոյնպէս խախտուելու մօտ են: Հաղարտ ու Սանահունց գտնուելով 1000 մետր բարձրութեան վրայ, բաւարանոցների տեղ կարող են ծառայել, եթէ սենեակների, բնակարանների ցաւ քաշող լինէր:

ՍԵՒԱՆ

(ՀԱՆԱՊԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՎԵՐԱԿ),

Վղու ընդհանուր պատկերը. սուրբ Յարութեան տաճարը. Ս. Վարապետի մատուռը. Ս. Առաքելոց եկեղեցին. նրա կայանայ դռները և արձանագրութիւնները. շինութիւնների աւերակներ, միաբնակարան խուցերն ու այլ կացարաններ. Ս. Աստուածածնի եկեղեցին. Ս. Սարգսի մատուռը. ուխտաւորների սենեակները. Վղու բուսականութիւնը. Սեանի անտառը և նրա անապատական ուխտի համառօտ պատմութիւնը:

Ինչպէս նախընթաց մասում յիշեցի, Վղու գիւղը հարաւարմտեան կողմից ներկայացնում է մի ընդարձակ տափարակ, որի վրայ, ծովափի կողմից, շինուած են ուխտաւորների համար երեւոտնի չափ սենեակներ: Այդ սենեակներին հանդէպ, ընդարձակ բակի միւս կողմը, կառուցուած է Ս. Աստուածածնի եկեղեցին. սրա կողքին է սուրբ Սարգսի աւերակ մատուռը, իսկ դրանց ետեւում միաբնակների բազմաթիւ խուցերն ու կացարանները: Այդ կացարաններից անմիջապէս յետոյ բարձրանում է բուն կղզին ներկայացնող լայնահիստ բլուրը, որ բաւական բարձրութեամբ ընդարձակութիւն ունի և որի վրայ կառուցուած են սուրբ Յարութեան տաճար Վարապետի և Երկոտտան Առաքելոց եկեղեցիները:

Այժմ տեսնենք թէ երբ և ունից են կառուցուած այս շինութիւնները և ինչ պատմութիւններ ունին:

Որովհետեւ Գեղամայ ծովափը գտնուած է Սիւնեաց նահանգի Գեղարքունեաց գաւառի մէջ, հետեւապէս նա ի հնուց անտի Սիւնեաց նախարարական տան սեփականութիւն էր: Այդ ծովափի մէջ գտնուող կղզին, որ քրիստոնէական դարում Սեան անունը ստացաւ, նուրկան էր նոյն իսկ հայոց կոապաշտական ժամանակ: Ըստ պատմաց, այդ կղզու վրայ կառուցուած էր Սիւնեաց նախարարական տան պաշտպան կոռն Նշանաւոր մի մեհեան չըբապատուած ա-

մուր պարիսպներով ու բուրգերով: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը Տրդատ թագաւորի հետ Սիւնեաց երկրը այցելած ժամանակ մօտ գործեց և այս կղզին, և Սիւնեաց այդ մեհեանը սրբազործելով կնքեց նրան սուրբ Յարութեան անունով:

Սեանի ամենահին շինութիւնը ահաւանակ այս եկեղեցին է, որ այժմ բոլորովին աւերակ է և գտնուում է ուղիղ յիշեալ բլրի գագաթին: Ձեռք բաւական է, երկարութիւնը 30, իսկ լայնութիւնը 25 քայլ: Շինուած է սե խանձաքարից կրի և խճի չաղախով, բնո որում կղզու մէջ աւաղ չկայ: Այս եկեղեցու աւերակներից իսկապէս մնում են չորս կողմի պատերը 1—2 կանգուն բարձրութեամբ: Մնացեալ մասերը ինչպէս երևում է, գործ են լածել նոր կառուցած եկեղեցիների շինութեան վրայ:*)

Սուրբ Յարութեան տաճարի աւերակներից մի քանի քայլ հեռու գտնուում է մի փոքրիկ անտիւն, բայց զրեթէբարդ եկեղեցիի սուրբ Վարապետի անուամբ, որը, ըստ պատմաց, կառուցել է դարձեալ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը: Եկեղեցու ձեռք աւելի ճին է քան Սեանում գտնուած միւս եկեղեցիներին: շինութիւնը պարզ է և անպարծոյճ. վրան ոչ մի զարդ և յիւստակարան չկայ. պատերը և գրեթէ թէ ճաքճաք է փլչելու վտանգի մէջ են: Այս պատճառով ժամանացութիւնը շատ վաղուց դադարած է այստեղ: Միայն մեծ տոներին բանում են դուռը, որպէս զի ուխտաւորները տեսնեն կամ համբուրեն: Եկեղեցու բեմի վրայ դեռ տեղան կայ դրած մի ճին և անարուեստ պատկերով և մի հնադրոյ խաչկալով: որի յիշատակարանը բարձր լինելու պատճառով կարող չկարողացայ: Պատերի վրայ կախուած են նոյնպէս բեմի առաջ դրուած մի քանի տեղեկ պատկերներ, որոնցից մի երկուսը մինչև անգամ, Բուսեղին մակագրով:

Սուրբ Յարութեան աւերակ տաճարի և սուրբ Վարապետի մատուռի գրեթէ մէջ տեղում գտնուում է «Երկոտտան Առաքելոց» եկեղեցին, որը կառուցել է Այոտ առաջնի դուստր և Սիւնեաց Վասակ իշխանի ամուսին Մարիամ Տիկինը: Քրիստոսի 877 թուականին, որ աւել է 1014 տարի սրանից առաջ: Չնայելով այս պատկառելի հասակին, եկեղեցու շինութիւնը բաւական ամուր և հաստատուն է, միայն գմբէթի վրայ աննշան ճեղքած մի կանոն երկարութիւնը 23 և լայնութիւնը 26 քայլ է: Շինութիւնը դարձեալ անտիւն, պարզ և անզարդ է. միայն դրան սեամբի և պարաւորի վրայ մի քանի աննշան քան-

**) Մեր կարծիքով, Ս. Յարութեան տաճարի այժման աւերակները չէին կարող Սիւնեաց հին մեհեանի աւերակները լինել, որովհետեւ սրա սեղանի կիսաբոլոր խորշը և նրան կից աւանդատները տեղերը այս ոճով են շինուած, ինչ ոճով որ քրիստոնէական ժամանակի մեր բոլոր եկեղեցիներն են: Հետեւապէս է, որ Սիւնեաց մեհեանը մի ուրիշ կողմ կողած լինի, ուր նրա աւերակները անհետացել են: Բայց թէ արդարեւ սա յիշեալ մեհեանի մնացորդն է, ուրեմն շատ թանկագին և ուշադրութեան արժանի մի հնութիւն է: Նոյն իսկ այս աւերակները վաղուց թողւած են եղել հողի տակ, բայց Մեղրոն անունով մի ճննաւոր, որ շատ երախտեղ ունի Սեանի վրայ և որի մասին յարմար տեղը կիսունք, միայնակ փորելու բայց է արել այս հիմքերը, մաքրել է միջի հողը և հինաւուրց յիշատակարանը լայն աշխարհ է հանել:

զակներ կան: Պատերի վրայ նոյնպէս ոչ մի արձանագրութիւն կամ յիշատակարան չկայ:

Այս եկեղեցու մէջ ամենանշանաւոր հնութիւնները երկու եպիսեպոս (արաւոսի) միակտուր և քանդակագործ դուներ են: Գրանցից առաջինը շարեւորտն դուռն է, որ շինուած է 715 տարի սրանից առաջ, այսինքն փրկչական 1175 թուականին և որի վրայ քանդակուած է հետեալ արձանագրութիւնը. «Ի թուին ՈՒՆ (625) նորոգեցաւ դուռն սուրբ եկեղեցւոյս հրամանաւ իշխանաց իշխան Քրիշն և ձեռաւոր Յօսանիսի հրաման, որ ընթեմուք յիշեալք: Թէ որ Քոստ իշխան է այս յայտնի չէ. միայն նրա դրեղմանը կա այս եկեղեցու գաթի մէջ հետեալ արձանագրութիւնը. «Այս է հանդիստ պարոն Քոստայ, Այս զբան քանդակները նման են հայոց վանքերում գտնուած խաչքարերի քանդակներին և զլիսաւոր նկարը մի խաչ է զանազան մանր նկարներով պատած:

Երկրորդ դուռը, որ հարաւայինն է, շինուած է նոյնպէս արաւոսից 369 տարի սրանից առաջ, այսինքն փրկչական 1522 թուականին: Սա խաչապէս գեղատեսուտի գործ է: Սրա զլիսաւոր նկարները ներկայացնում են երկուստեան առաքեալները վերնատան մէջ, սուրբ Հոգւոյ դարուած, չորս աւետարանիչները և ուրիշ բազմաթիւ Գեղարքունի նկարներ, որոնց բոլորի մէջ անբանները թուրքիւն և այնքան գեղեցկութիւն կայ, որ մարդ նայելուց չէ կշտանում: Գրաններին մատուած քանդակուած է մի հրաշալի չըջանկար այնքան նրբութեամբ, որ կարծում ես թէ թղթի վրայ է հորուած և ոչ արանտի նման կարծրագոյն փայտի, որը ինչպէս յայտնի է ամենից դուռը է տեղի տալիս ամենատարբեր գործիքներին: Այս զբան վրայ ու ուղեցի տառերով քանդակուած է հետեալ արձանագրութիւնը ոտանաւորի ձևով.

«ՋԱԱ թուականին երեսուն և հինգ թիւ Թաթուակաւութեան Տառն Սարգսի, Ի խառնութեան Արուսթ Բեկի, Մարկեցու գուռն տաճարի, Առաքելոց Քրիստոսի, Հրամանաւ սուրբ վարդապետի, Նաւմիսի Գանիելի, Եւ սիրելի որդւոյ նորին Նիկիթոս Տէր Ներսիսի, Ձեռամբ տրին աշակերտի Անարմանի Արարամի, Նստեղոյ մեր սիրելի Շնորհ ի ի Գրիգորի, Յոսոս անկանիւ ամենայնի Հայցել Տառն: Արուսթ Բեկի, Բարնապետիս հումայն աղդի Եւ ծնողան իւրոց բարի Վարապետի քանանայի և մորն Համաւորի»):

*) Այս գրանքի մասին ասում են որ իբր եւրոպացի ճանապարհորդներ միաբնակութեամբ 3000 ռուբլ են առաջարկել գնելու համար, բայց նրանք բացելու բաց մերժել են: Ուրիշ կերպ էլ վարուել միաբնակութեամբ, ի նարկ էլ չէր կարող: Այդտեղի մեր վերջին վարդապետը աւելի լաւ է հասկանում հայրենի հնութիւնների արժէքը, բան թէ օրինակ «Մշակի» խմբագիր պ. Արծրունին, որ մի ժամանակ քարոզում էր իւր թիւրքում վաճառել Երուսաղէմի մէջ Հայոց ունեցած ուխտեղիները: Զարմանալու էլ չէ. մի մարդ, որ բազմի անգամ կատակով ընկել է յանկարծ հայ ժողովրդի մէջ և թերթ է հրատարակում այն լեզուով:

Որովհետև Սուրբ առաքելոց եկեղեցում տարին մի երկու անգամ, որոշ տոներին, պատարագ են մատուցանում, ուստի նրա բնով վրայ էլ սեղան կայ դրուած հաստարագ խաչակալով և մի քանի աղքատիկ զարդերով Սեղանի առաջ կանգնած է մի հին վարագոյր, որի թուակները 1156 է. նուիրուած ունի մահտեսի Իսրայէլից: Այդ վարագոյրը միակտուր կտաւ է, մէջ տեղը նկարուած է եկեղեցու կամարակապ, իսկ չորս կողմը զանազան կենդանիների թուակները ու զազաններ: Եթէ յիշեալ թուակները մի սխալմունք չէ, ապա ուրիշ այս վարագոյրն էլ մի թանկագին հուշարձան է:

Եկեղեցու առաջ կայ մի փայտաշէն դաւիթ, զարձակ Մեկըն ճգնաւորի չինած, որի առաստաղը փած ու թափուած է: Իսկ եկեղեցու ետեւում, սեղանի խորշին կայ մի քարակրկտ խուց, ցածիկ դռնով, ուր, ինչպէս պատմում են, տասն և հինգ տարի ճգնաւոր է Մկենաց յիշեալ Մարիամ Տիկինը: Այս խուցի մէջ գարուած են շատ խաչքարեր, որոնց որոնելից ընթաց լինելը յայտնի չէ: Խիստ գեղեցիկ քանդակներ ունին, բայց արձանագրութիւնները եղած են հուշարձան պատճառով:

Այս եկեղեցիներից դատւ ըլլի դադար թին կան բազմաթիւ խուցեր և սենեակներ, որոնցից մի քանիսն արդէն փած ու անբաւ են, միւսները հողով ու քարով լցուած: Այս սենեակները նոյնպէս Մարիամ Տիկինը շինեցին են, սրանց մէջ մի ժամանակ զետեղուել է Սեանի առաջնորդարանը և վարժարանը, Վայ այտեղ և ձիթահանքի անբաւ: Այս բոլորը ցոյց են տալիս, թէ մի ժամանակ ըլլի զազաթին սեւիկ մեծ բնակութիւն է եղել, քան թէ ստորոտում *):

Այս բլրի զազաթից իջնում ենք կանոնադր կենտրոններով մինչև ստորոտը: Այտեղ ըլլի ոտից հազիւ մի քանի քալ հետո, շինուած են միաբանների բազմաթիւ խցերն ու այլ կացարանները, որոնց մեծ մասը կառուցուած են զարմեալ Մարիամ Տիկինը ձեռքով ինքնորոշ դարու վերջում, որոնք և բաւական ընդարձակ տեղ են գրաւում: Սբ. րանք շինուած են երկու կարգ և միանում են միմեանց հետ մի նեղ, երկար և խիստ մոթ մշանցքով (կորիզով): Այս ընդհանուր միջանցքի մէջ մի նուազ լայն մանուկ է նրա երկու ծայրում զուտուող հանդիսակաց դռները, որոնցից մինը հանում է ծովափը, իսկ միւսը գէպի բակի մի հեռաւոր կողմը, ուր զտեղնում են ուրիշ երկրորդական շինութիւններ, ինչպէս օրինակ՝ փայտաշէն, մարագ, ախոռ, դարձնոց և այլն: Յիշեալ միջանցքի երկու կողմից շինած կացարանների թիւը մօտ երեսուն է: Մի կարգի սենեակներում ապրում են վանահայրը, վարդապետները և միաբանութեան ուրիշ անդամները: Այդ կազմի սենեակներից միում զետեղուած է նաև եկեղեցու հանդերձատունը կամ ուրիշ բաւերով ասած՝ Սեանի թանգարանը, և միւսում գրառուելու Բոկ հանդիպակաց կարգում գտնուած են միաբանութեան ընդարձակ սեղանատներ, խոհանոցը, մատանը հացատներ և մի քանի

ուրիշ սենեակներ, որոնք ծառայում են երբեմն ուխտաւորների համար՝ եթէ որի բոլոր սենեակները բռնուած են լինում: Ընդհանուր միջանցքի վրայ բացուած են նաև մի քանի ուրիշ երկրորդական միջանցքներ, որոնցից մի երկուսը տանում են դէպի դանազան ամբարանները ու մահոնները, միւսը դէպի կղզու բլուրը և միւսը դէպի բակի մի ուրիշ կողմը: Բոլոր այս խուցերը, կացարանները, սոնարներն ու միջանցքները ծածկուած են մի ընդհանուր կտուրով և այդպիսով բոլորը միասին ներկայացնում են մի ծածկուած ամբողջութիւն: Այդ իսկ պատճառով մի կարգի խուցերը միայն ունին նեղ, փոքրիկ պատուհաններ, որոնք բացուած են դէպի բլրակի կողմը, մնացեալ միւս բոլոր սենեակները լայն ստանում են երկրից: Ինչ վերաբերում է միջանցքներին, նրանք այնքան մոթ ու խաւար են, որ առաջին անգամ մէջը մտնողը հեշտութեամբ կարող է մոլորուել: Առհասարակ բոլոր այդ շինութիւնները մէջին լարելով ինքնին իրարից մէջ գարուած են անուամբ նոր մտնողի վրայ, իսկ դրանց միջի օղբ ծանր կերպով ձնուած է մարդու շնչառութիւնը:

Ընդհանրապէս միաբանների խուցերը խիստ փոքրիկ, նեղ ու ցածիկ են, այնպէս որ քնելու մահճակալը զնեւոց յետ շարժուելու տեղ շատ քիչ է մնում:

Նոյն իսկ վանքից խուցը ոչնչով չէ տարբերուած միւս միաբանների խցերից: Իւրաքանչիւրը զրանցից ունի իւր առաջին մի նախասենեակ, այնպէս որ ընդհանուր միջանցքից նախ մտնում են այդ նախասենեակը, որ լայն ստանում է երկրից, և ապա խուցը: Այդ նախասենեակները մեծ մասամբ դատարկ են լինում, ըստ որում վարդապետի բոլոր գրքերը, որ մի մոլորակ, մի քանի գործածական ամաններ ու գրքեր է լինում, գտնուած է իւր խուցի մէջ:

Ինչպէս միաբանները պատմում են, այժմ դեռ շատ չքեղ են ապրում, որովհետև սենեակները տախտակէ յատակ ու առաստաղ ունին, իսկ քնելու համար մահճակալ: Մինչդեռ մի երկու տասնեակ տարիներ առաջ ոչ միայն մահճակալ ունեւորներ, այլ և տախտակէ յատակ, ուստի ստիպուած էին խոհաւ հողի վրայ պառկելու:

Այս միաբանները չարքին, (բակի կողմից) կպած է Ս. Աստուածածնի եկեղեցին, որ միակ չէն ու բարեկարգ եկեղեցին է Սեանի անապատում և որի մէջ մշտական ժամատաղութիւն է լինում: Այս եկեղեցին նոյնպէս կառուցուած է Մարիամ Տիկինը ձեռքով, զարմեալ ինքնորոշ դարու վերջում: Երկարութիւնը մօտ 25 և լայնութիւնը 18 քալ է: Երեսուցիկ սաղաչէն է և սրբատաշ քարերից, ունի պարզ և անզարդ, արտաքուստ սև գոյն ունի, որովհետև միւս եկեղեցիների նման չինուած է սև խաւահաւարից, բայց ներքուստ մաքուր է և սպիտակ ներկած: Եկեղեցու զարդերը աղքատ են, պատկերները տեղի ու անարուեստ: Աստուածածնի մի պատկերը միայն աչքի է ընկնում իւր գեղեցկութեամբ, որը այդ ուստի հին կրօնաւորների նկարածն է և որը վերջին ժամանակներն են գրել ու Առաքելոց եկեղեցու սեղանի մի խորշում: Եկեղեցու առաջ գտնուած է փայտաշէն դաւիթ և նրա վրայ փայտաշէն զանգակատուն, որոնք ինչպէս երևում է վերջին ժամանակները կործան են *):

*) Ս. Աստուածածնի այս եկեղեցին, ինչպէս արձանագրութիւնները երևում է, 1654 թուականին նորոգել են Քիթիկի Զիթիսիան ազգից հորեք եղբայրները (Սուլիան, Զայ և Զահրաբ անուններով): Նրանք խոստացել են նաև ասորեկան մի որոշ նուէր տալ վանքին, որպէս զի որոշ սոմեկի իրենց անուան և ազգատոհմի յիշատակութիւն լինի պատարագի մէջ և իրենց գերեզմանները օրհնուել: Որոնք գտնուած են բակի մէջ: Միաբանութիւնը իւր այդ պարտքը մինչև այսօր անխափան կատարում է, բայց

Սուրբ Աստուածածնի եկեղեցու մօտ կայ և սուրբ Սարգսի անուամբ շինուած մի մատուռ: Երկրակ, որի ետքի պատը կամարի մի որոշ մասի հետ կանգուն է, իսկ մնացեալը՝ փլած: Սրա շինողի անունն ու շինութեան ժամանակը ստուգել չկարողացայ, որովհետև կանգուն մասի վրայ ոչ մի արձանագրութիւն չէր կար:

Այս բոլոր յիշածներս Սեանի ուխտի հին պատմական շինութիւններն են: Սուր ժամանակի շինութիւնները միայն ուխտաւորների երեսունի չափ սենեակներն են, որոնք, ինչպէս արդէն յիշել եմ, գտնուած են այս հին շինութիւնների հանդէպ, բակի միւս կողմը, ծովակէ հարաւային և արեւմտեան ասիւրի վրայ: Այս սենեակները շինուած են ներկայ վանահօր առաջնորդութեան օրով՝ զանազան բարեբարների ձեռքով և մասամբ վանքի միջոցներով: Երեսուցիկը քար ու կրից է. կտուրը ծածկուած է հողով: Սենեակները բաւական ընդարձակ են, բայց ցած առաստաղով ու փոքրիկ պատուհաններով: Գրանցից մի քանիսը միայն տախտակէ յատակ և մաքուր ասիւրի, սեղաններ ու մահճակալներ ունին: Միւսները դուրի են այդ առաւելութիւններից:

Բոլոր կղզու վրայ գտնուած ծառերը մի քանի տասնեակ ուռնիներ, լատենիներ և բարդիներ են: Գրանցից մի քանիսը գտնուած են վանքի բակում, միւսները երկար շարքով տեղաւոր են ծովափի վրայ հարաւային և արեւմտեան կողմից: Արեւ ծառեր չկան, ոչ պտղատու և ոչ անպտուկ, որովհետև կղզու վրայ արմատ չեն բուսում: Ինչպէս պատմում են միաբանները, կղզու հողը կէս արշինաչափ փորելուց յետոյ տակը քարայրած աւաղ է դուրս գալիս: Այդ է պատճառը, որ աւելի քեղեղ ծառերի արմատները մտնող առնել չկարողանալով չորանում են: Սակայն վերջին տարիներս իրենց փոքրիկ մի բան շարանցի մէջ առնել են ինձերիս: Եթէ թիւնի, որոնք և արմատ են բուսել, Այդ ապացոյցանում է, որ կղզին պտղաբեր հող պարունակող տեղեր էլ ունի:

Մ ո Ր ա ճ ա ն
(Կը չարունակուի)

ՄԱՏՆԱԲԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
Հայերէն — Ռուսերէն Բառարան, աշխատասիրեց Վարդապետ Սաղոմուն, թիթիկ, 1891, գինն է 2 օտրլի:

Վերջին տարիներս մեր նոր մատենագրութիւնը հարստանում է նոր բառարանների հրատարակութեամբ: Նորայրի Քրանտէնից-հայերէն բառարանից յետոյ հրատարակուեցաւ Վոյաւանի գերեզմաններից հայերէն բառարանը, որի սրկատութիւնը խիստ զգալի էր: Այս տարի հրատարակուեցաւ հ. Քաշիւրեւոյ հանրապետական բառարանի առաջին հատորը, որի մէջ մտնում են բոլոր գիտական բառերը կենդանաբանութեան, հանրաբանութեան, բուսաբանութեան, երկրաչափութեան և ուրիշ գիտութիւնների վերաբերեալ, մանրամասն բացատրութիւններով, զարդարուած բոյսերի, կենդանիների և այլն պատկերներով: Մի գործ, որ երկար տարիների մեծ աշխատութեան արդիւնք է, Այդ բոլոր բառարանները կազմողներն ու հրատարակողները արեւմտեան հայեր են, իսկ արեւելեան հայերս, որ մեծ կարողութիւն ունին ռուսերէնից հայերէն և հայերէնից ռուսերէն բառարանների, այդ կողմից զեռ ևս ետ ենք նրանցից:

Նրանց ժառանգները իրենց պատկերից խոստացած նուէրը չեն տալիս: Միայն վերջին ժամանակներս նրանց ժառանգ և յայտնի հարուստ Յովհաննէս Զիթիսիանը 200 օտրլ է նուիրել վանքին, որով ու. Աստուածածնի եկեղեցու գրեթէ ծածկել են երկրթով:

Մանթ, յօդ:

Ճնարկաւ է, այ. Յովհաննիսեանի ուսմանը հայերէն բառարանը, իւր բոլոր պակասութիւններով հանդերձ, կուշուած էր այդ կարիքը լրացնելու, բայց այդ բառարանի միայն մի մասը տպագրուած լինելով, այդ տպագրուած մի մասն էլ դեռ ընդհանուր գործադրութեան մէջ չէ և, կարծես, մէջտեղում չի երևում անգամ, թէ այ. Յովհաննիսեանի ուսմանը հայերէն բառարանը գոյութիւն ունի:

Ռուսերէնից հայերէն, հայերէնից ռուսերէն բառարանների ամբողջ մատենագրութիւնը հետեւեալն է: Ռուսարան-հայերէնից հայերէնից ռուսերէն, Երեցիկ-խանի ռուսերէնից հայերէն, զրպանի բառարան Երեցիկ-խանի ռուսերէնից հայերէն համառոտ և ծովահանի ռուսերէնից հայերէն բառարանի առաջին հատորը միայն: Մինչև այժմ մի կատարեալ բառարան ռուսերէնից հայերէն և հայերէնից ռուսերէն չունիք, երկու կարիքն էլ զգալի է:

Պ. Սաղոմունի բառարանը վերադուած է այդ կարիքի մի մասը լրացնելու: Հրատարակողների (Պետրոսովի հայ և վրացի ուսանողների) կողմից հետեւեալ առաջարկն է գրուած, որ շատ լաւ կերպով բացատրուած է այդպիսի բառարանի պահանջն ու գործածութեան նպատակը: «Մեզանում կան բազմաթիւ անհասկանալի, անգամ ամբողջ հասարակութիւններ, որոնք չունեն գիտական զգալի ընտանեկան հանգամանքների, դուրի են մնացել մայրենի լեզուով դաստիարակուելու բաղադրութիւնից: Այժմ արթնացել է նրանց դաստիարակութեան և կամենում են ուղղել իրենց կրթութեան այդ օրակատար կողմը: Գործնք ձեռքը մի պարզ և զբոսով մատչելի բառարան տալ, ահա այս է մեր ձեռնարկութեան առաջին շարժառիթը: Բացի այդ, մենք ի նկատի ենք ունեցել զարգացման որահանջը: Պետական զարգացման տեղական, ուրիշ և հայերէն լեզուների դաստիարակութեան առանց համար կարեւոր օժանդակութիւն կարող է լինել այս բառարանը: Նոյն օժանդակութիւնը կարող է մատուցանել և ուսուցիչ լեզուի դաստիարակման հայոց զարգացման, հաւանական է, որ այս բառարանը գործածեն և օտարազգիները աշխարհաբար սովորելու համար: Նորանց համար դեռուած են յոռաշարանում հայոց լեզուի մի քանի գլխաւոր բերականական կանոններ: Հայերէն ու պիտանութիւնը ամբողջ յայտնուած է այդ առաջարկի մէջ: Այնպէս որ մենք մեր կողմից ոչինչ չունենք աւելուելու այդ ցանկանալիքը միայն, որ իրաւ, մայրենի լեզուով չգատարակուածները, ուրիշ խոսքով հայերէն չիմացող հայերը զգալի իրենց մեծ պակասութիւնը և աշխատելի իրենց լեզվաճանա ժամանակին գոնէ լրացնել այդ մ ծ պակասութիւնը: Եւ իրաւ, ինչ մի դժուար բան է մի կրթուած, ուսում ստացած մարդու, մի ուսանողի համար սովորել իւր մայրենի լեզուն, եթէ ոչ կատարելութեան չափով, գոնէ այն չափով, որ կարողանայ ազատ կարգաւ և գրել, հայերէն բառերով իւր միտքն ազատ արտայայտել: Բայց մեր այդպիսի երկրասարգներն ու մարդիկ բոլորովին անհող են այդ մասին, կրթուած, բարձրագոյն ուսում ստացած հայ մարդը մեղմուած դեռ սովոր չի համարում իրեն հայերէն չիմանալը, Թէկէտն այ. Սաղոմունի բառարանը հրատարակողներն աւտում են՝ «այժմ արթնացել է այդպիսիների դաստիարակութեան և կամենում են ուղղել իրենց կրթութեան այդ պակասութիւնը կողմը, բայց մենք կարծում ենք, որ արեւելեաններն են դեռ ևս այդպէս գտնում և աշխատում ուղղել մեծ մասը զեռ ևս այն լիակալի մէջ է, որ այդ պակասութիւնը չի զգում և եթէ զգում է, չի աշխատում ուղղել, այլ միայն խոսում է:

Արկնում ենք, ինչ մի դժուար բան է այն ուսանողների և ուսումնաւարանների համար, որոնք մանկութիւնից տանը խոսել են հայերէն, բայց հայոց լեզուի ուսում չեն ստացել, ինչ մի դժուար բան է այդպիսիների համար հայերէն բառարան սովորելը, կարծում ենք, որոնք եթէ վեց ամիս միայն ուշադրութիւն դարձնեն, կարգան հայերէն ու գրեն, կարող են այնքան սովորել, որ ամօթ չլինի իրենց համար:

Աւելի դժուարութիւն ունին հայերէն սովորելու համար նրանք, որ մանկութիւնից հայերէն չեն սովորել, այդպիսիները համար հայերէնն արդէն մի բոլորովին նոր լեզու է:

(Կը չարունակուի)
Վ ա Ր Ո Ս Ո

ԲԱՆԿԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Բանկերը ներկայ կազմակերպութեամբ տեղի օժանդակիչ ֆակտորներ պիտի հանդիսանան առեւտրական զարգացման գործի մէջ, մեր համայն կարծիքով քան թէ զնախկին խոշորագույն լեզուի են ներկայումս Բազուկի մէջ:

Բանկային հաստատութիւնների երեսուն գալը ինչպէս մեզ օտոյ, նոյնպէս և այլ տեղերում նրա համար է, մեր կարծիքով, որ առեւտրական գործի զարգացմանը նպաստեն: Այդ լինում է այն ձեւով, որ վաճառականի գործը դիւրացնելու համար բանկերը նրա համար էփանալի վարկ (КРЕДИТ) են բաց անում, որ նա կարողանայ դիւրութեամբ իր տարածել իւր դանազան շրջանառութիւնները (ОБОРОТ): Հեղեց այդ է պատճառը, որ բանկային օրէնսդրութիւնն սխալները, լաւ ըմբռնելով սկզբունքով էփանալի վարկի նշանակութիւնը վաճառականական ասպարիզում, սահմանել են ընտրել, նոյն իսկ վաճառականների միջից բարեխղճ անհատներ, որոնք պիտի լաւ ճանաչեն իրենց դասակարգի մարդկանց իւրաքանչիւրի կարողութեան չափը և դրա համեմատ վարկ որոշեն:

Ինչպէս տեսնում է ընթերցողը, սկզբունքով շատ համակրելի է այդ տեսակ ձեւը, և դրանից բաղաժախ օրոտներ են ստացուած, այսինքն այդպիսով, էփանալի տեղանքով (6—8%) վարկ ընտանալով վաճառականը նախ ընդ միշտ ապատում է զազանի վարկից աւտ դարձած վաշխառութեան ստորակալի ճիւղաներից, երկրորդ դրամադիւրի շատութիւնից ընդլայնանում են առեւտրական կարկի խոշորութիւնը, որից և կախում ունի երկրի ներքուստ արդիւնաբերութեան ծաղիկն ու զարգացումը:

Որդէս դի պարզ լինի մեր ատածը բանկից վարկ ստանալու հարկաւորութեան մասին, իրենք այտեղ մի օրինակ վաճառականական գործառնութիւններից:

Դիւրութեամբ վաճառականն ունի կանխիկ կարողութիւն դրամադիւրով 100,000 օտրլի: Նա այդ վրդը վերցնում պիտի է Մոսկուս գործարանատիրութիւնը գրանցելու Գործարանատէրը օրովհետև պատճառով ապրանք չտու ունի, առաջարկում է վաճառականին կէսը վրդով կանխիկ, կէսը 6 կամ 8 ամիս ժամանակով: Այդպիսով մեր 100,000 օտրաւոյ 200,000 օտրուս տարանք, այսինքն 100,000 օտրլի մասն պատական է մնում գործարանատիրութեան 6 ամսական պարտաւորութիւնով: Վաճառականը վերադառնալով իւր մտադրելը, ուսում է ծախել այնպէս, ինչպէս գնել է, այսինքն կէսը կամ մի քառորդը վրդով, մնացեալը ժամանակահատիկով: Շատ անգամ այնպէս է պատահում, որ նա չէ կարողանում ապաւրիլ աւտած ժամանակախիշտութեամբ պարտքի քանակութիւնը լրացնել վրդով:

Փրանսիական ցուցահանդեսի շա-
բաթ երեկոյեան մի քանի անձե-
րով բարձրացած բալլոն կապտիւը
(օդապարհէ) 200 մետր բարձրու-

Թեան վրայ ճեղքուեց և արագ ցած իջաւ. նաւակը դիպաւ ցուցահանգէսի տանիքին, բալկոնը քանդուեց տանիքի վրայ, միայն մի օղակաւոր թիւթե խեղուած պատ- ճառեցով:

ՊԱՌԻՉ.— Սերբիացոց թագաւորն, իբրեւ մասնաւոր անձ, ուղեւորուած է Բար-սար-Օր ֆրանսիական մեծ զօրախաղերին ներկայ լինելու:

Սոֆիայից հաղորդում են, որ ոստիկանութիւնը ինչչեւի սպանման գործին վերաբերեալ հետախուզութիւն անելու պատրուակով ներս է խուժել բուլղարական էկզարխի փոխանորդ սրբազան Մեֆոդի բնակարանը, այնտեղ խուզարկութիւն է կատարել և խել է սրբազանի և էկզարխի իւրար գրած ժամանկերը: Բնակիչները խիստ յուզուած են Սոֆիայի կառավարիչներին վարմունքից: Եւպիսկոպոս Մեֆոդին յայտնեց, որ հետևում է քաղաքից. բայց իշխանութիւնն արգելք է լինում նրա հետևալուն:

ՊԵՏԵՐԲՈՒԴ. 27 օգոստոսի.— Ինչպէս լսուած է, հացահատիկները դէպի նաւահանգիստները տանելու համար որոշուած սակազները աւելացնելու են:

ԲԵՐԼԻՆ.— Զօրախաղերը վերջանալուց յետոյ, երկու կայսրն էլ դիմեցին սպաներին ճառերով, որոնց մէջ ամենամեծ գովասանքով խօսեցին զօրքերի մասին և յայտնեցին, որ աւատարմական, ունեզարական և գերմանական զօրքերը ըստ զինուելաբանների են:

ՄԻՆԵՐԵՆ.— Բուրգոմիստրի ճառին պատասխանելով, Վիլհելմ կայսրն ասաց, որ ինքը շնորհակալ է իւր օգոստոսիական դաշնակիցներին, երբ նրանք աջակցում են իրեն իւր խաղաղասիրական ձգտումներին մէջ:

ՀՈՒՄ.— Գիւրուդինին Կ. Պոլսի խալական դեսպանին հեռագրել է, որ նա Դարդանէլի խնդրի մասին անգլիական դեսպանի պէտ վարուի, որովհետեւ երկու պետութիւններն շահերն էլ Միջերկրական ծովի վրայ մի են:

ՊԵՏԵՐԲՈՒԴԻ ԲՈՐՍԱՆ

27 օգոստոսի

1-ին դրոշմ	95 1/2	94.80	95.20
Երկրորդ	46.90	46.70	
Պարիզ	36.45	36 1/2	
Պարիսից արտադրուող		7. 68	կ. դն
Մաքու կուպոն		154	բ. դն
Բրնձաթ			բ. — կ. դն
Բորսային դրոշմ		5 1/2	գն
Պետական փոխարկ	5 1/2	առաւ.	
1-ին շրջանի	103 1/2	բ. — կ. սակ	
2-րդ	103	բ. — կ. ծախ.	
3-րդ			
4-րդ			
5-րդ			
6-րդ			
100 և 1000 ր.	արեւելեան փոխարկ	10 1/2	կ. սակ
5 1/2	առաւ.		
1-ին շրջանի			
2-րդ	100 1/2	բ. 12 կ. ծախ.	
3-րդ	102	բ. 62 կ. ծախ.	
Սուպրէն 5 1/2	նեղքին փոխարկ	10 1/2	կ. սակ
առաւ.	238	բ. — կ. սակ	
2-րդ	229	բ. 37 կ. սակ	
Նորոգ փոխ. Աղի. հոգ.			
բանկի	102	բ. 37 կ. ծախ.	
6 1/2	բ. 12 կ. ծախ.		
Ինք. քաղ. վարկի ընկեր.			
Օրիւն.			
Բորսային արտադրութիւնը			

Պաշտօնական խորհ. Մ. ՍԱՐԳՍԻԱՆ
Հրատարակիչ՝ Ս. ՍԱՐԳՍԻԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԿԱԹՈՒՂՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

Անդրկովկասեան երկաթուղի

Գաւառի թիւերն են

Բաթումից, պոստ. 11 ժ. 8 ր. եր. Բաթումից, 7 ժ. 40 ր. առ. Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. — ր. առ. Գանձակից, 8 ժ. 20 ր. առ.

Գաւառի թիւերն են
Բաթում, պոստային. 8 ժ. 40 ր. առ. Բաթում, 12 ժ. 8 ր. գր. Բաթում, մար. ապ. գն. 3 ժ. 10 ր. ց. Գանձակ, 4 ժ. 45 ր. առ.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

I Բոտով-Վլադիկաւզգի երկաթ. Վլադիկաւզգից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոտով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոտովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց. ր.

II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ազով-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ազով-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Աղայ-Ազովից գնացքը գնում է և դալիս երկաթաբերի և չարաթի օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և դնու է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը:

Փոթիկից Բաթում գալիս են՝
Ուրբաթ և կիրակի կէս օրից յետոյ
ժ. 2-ի մօտերը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌՅՍ ՏԵՍՄԱԻ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

ԲԱՌԱՐԱՆԸ:

Գինը ճանապարհածախքով 2 ռուբ. է: Հրատարակութեան պահեստը գտնուած է Կիւրցովայա փողոցի վրայ, պ. Հովն. Տէր-Սարգսեանի խանութում:

(203) 3—1.

Հեմարանի դպրանոցական բաժինն աւարտած

ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Պաշտօն է որոնում մեր դպրոցներում. դիմել՝

Елисаветполь, Нерсесу Теръ-Микаэляну.

(201) 4—2.

Вышли въ свѣтъ и разошлись подписчикамъ 19—25 выпуски «НАСТОЛЬНАГО ЭНЦИКЛОПЕДИЧЕСКАГО СЛОВАРЯ»

ОТЪ СЛОВА «Великій», до слова «Герибертъ», издание Товарищества А. Гербель и К^о въ Москвѣ.

(Խմբ.) 3—3.

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

Պետերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆՈՒԹԵՐԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

1891/92 սիզոնի Հայոց Թատրոնական Յանձնաժողովը պատիւ ունի յայտնել Հասարակութեանը, որ համաձայն Հայ թատերասերների 11 յուլիսի ներկայ տարուալ ընդհանուր ժողովի վճռի, արդէն կազմակերպել է թատրոնական խումբը թէ Կ. Պոլսի և թէ տեղական ութերից: Խմբին մասնակցելու հրաւիրուած են հետեւեալ անձինք.

ԿԱՆԱՆՑ ԴԵՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

- 1) Տիկին Սիրանոյ (Կ. Պոլսից)
- 2) » Զարէլ
- 3) » Մելիքեան
- 4) » Փոռանձեմ
- 5) Օրիորդ Սալամաղան
- 6) » Վարդուհի

ՏՂԱՄԱՐԿԱՆՑ ԴԵՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

- 7) պ. Թորոն (Կ. Պոլսից)
- 8) » Պատրոսեան
- 9) » Իփիկեան (Կ. Պոլսից)
- 10) » Տէր-Իսախան
- 11) » Արեւիկեան
- 12) » Աղայեան
- 13) » Վրդ
- 14) » Արաքսեան
- 15) » Աբրահամեան
- 16) » Պարոն-Արարեան

Խմբի կառավարիչ (սիմփոսի) պ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Բեմական կառավարիչ պ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Յուշարար պ. ՄԱՏԻՆԵԱՆ

Յանձնաժողովը Պոլսի մի քանի յայտնի ոյժերի հետ բանադնացութիւն ունի. Յանձնաժողովը սեզոնի ընթացքում տալու է ամսական 5—7 իսկ ընդամենը 30—40